

GEWIKT & GEWOGEN

Altyd werkenber, selden ferrassend

Barren: Echt wier! troch JMTeaterwurk
Tekst: Bonne Stienstra **Spilers:** Jan Arendz en Marijke Geertsma **Muzyk en yllustraasjes:** Frâns Faber **Regy:** Bruun Kuyt **Sjoen:** Posthustheater, It Hearrenfean, 2/3 **Taskôgers:** 170. **Noch te sjen:** jmteaterwurk.nl
★★★★☆

Jan Arendz en Marijke Geertsma hawwe yn 'e rin fan 'e jierren, tusken de serieuze foarstellingen troch, suver wat in eigen foarm fan teater ûntwikkele. Se krûpe net yn 'e hûd fan troch in skriuwer betochte personaazjes, se hingje net de kabaretier út dy't syn persoanlike libben of fisy op 'e wrâld oan de taskôgers útsutet, nee, se geane der ris noflik foar sitten om it oer it eigen libben en dat fan de minsken yn 'e seal te hawwen.

Dy formule hat allinne kâns fan slagjen as de belibbingswrâld fan de spilers en it publyk fierhinne gearfalle. Wol, dêr mankearret it ek yn *Echt wier!* net oan. Jan en Marijke meie dan al withoelang in artystelibben liede, se binne tagelyk wol gewoan doarpsminsk bleaun dy't hiel goed witte wat de trochsneed Fryske plattelânbeewenner dwaande hâldt. Itselde jildt foar skriuwer en âld LC-sjoernalist Bonne Stienstra.

Tema fan *Echt wier!* is relaas-

jes. Jan en Marijke foarmje al fjirtich jier in pear en it is hjoeddedei net mear fanselsprekend dat minsken dy't sa lang by elkoar binne dat ek oant de lêste siken ta bliuwe. En dus hawwe se har oan in net al te djoere relaasjeterapy weage.

It ferlet om te praten, de seks, it autoriden, it ophingjen fan it húskepapier, it komt allegear op it aljemint. It is tige werkenber – de seal siet woansdei fol mei itselde slach doarpsminsk as de beide akteurs en faak ek noch fan deselde leeftyd – dat der wurdt in soad gniisd en glimke. De mominten dat it publyk him de bûsen echt útskuort binne seldsumer. Dêrfoar bliuwe de relaasjewederwaardichheden fan Jan en Marijke te folle hingjen yn it werkenbere. Wat faak ûntbrekt is de ferrassende ynfals-hoeke dy't dat werkenbere yn in oar ljocht set.

Net alles yn *Echt wier!* giet oer relaasjes. Feitlik is de foarstelling in oanienskeakeling fan fertelde en spile anekdoates dy't, de iene kear mear en de oare kear minder, mei it haadtema te meitsjen hawwe. Dat is eigen oan de foarm fan teater dy't Jan, Marijke en Bonne bringe. Moaie ferhalen, ôfwiksele troch goede en flauwe grappen.

SIETSE DE VRIES

NNO neemt publiek op sleeptouw

Gebeurtenis: concert NNO o.l.v. Antony Hermus met Alexander Sitkovetsky (viool) **Gezien:** De Harmonie Leeuwarden 3 maart **Publiek:** 186
★★★★★

En Russisch programma bij het Noord Nederlands Orkest, met bovendien een van origine Russische solist. Op het eerste gezicht zou dit programma vanwege de gespannen situatie in de wereld wellicht in aanmerking komen voor een boycot. Maar bekijkt men de details, dan is het wel degelijk een passend programma te noemen.

Zeker het *Eerste vioolconcert* van Sjostakovitsj, een werk waarvan de première door de Stalindictatuur vertraging opliep. Waarin duisternis en angst volop aanwezig zijn en pijnlijk duidelijk wordt hoe een dictatuur voelt. De beklemmende angst voor arrestatie, marteling en moord is hoorbaar. Deze wordt afgewisseld met momenten van geforceerde vrolijkheid.

Tevens klonk de ongenummerde en niet vaak uitgevoerde symfonie *Manfred* van de door Russische cultuurbonzen ('het machtige hoopje') buitengesloten Tsjajkovski. Een spookachtig opus vol drama en kwelling, naar een gedicht van Lord Byron.

Na het volkslied van Oekraïne was het podium voor Sjostakovitsj met aan het roer Antony

Hermus, de vaste gastdirigent van het NNO. Solist was Alexander Sitkovetsky, een internationaal actieve violist die ooit optrad samen met zijn inspirator Yehudi Menuhin.

De mooiere momenten beleefde men in de langzame delen van dit concert. Daar laat Sitkovetsky de tijd als het ware stilstaan, zonder dat de spanningsbogen gevaar liepen. Laag gegrom uit het orkest beantwoordde de violist met intenser en extroverter violspel en zodra de donkere wolken oplossen koersten hij en Hermus naar introverte, betoverende harmonieën. Net als verderop, in het derde deel, de *Passacaglia*, verloren orkest en solist elkaar nimmer uit het oog. Klasse!

Tsjajkovski's *Manfred*, een werk dat qua structuur aan Berlioz doet denken, nodigt uit tot stunten met decibellen. Waar nodig liet Hermus het geluidsniveau oplopen of dalen, maar net zo goed had hij oog voor de stemmingswisselingen. Van poëtisch en zachtvaardig tot expressief en overrompend. Hermus vond in dit alles een balans met als resultaat dat de luisteraar onophoudelijk door hem en het ruim bezette NNO op sleeptouw werd genomen.

RUDOLF NAMMENSMA

Arcadia, voor de komende generaties

JACOB HAAGSMA

LEEUWARDEN Met een ritje in het speciaal neergezette reuzenrad kreeg de programmapresentatie van 'cultuurhonderddaagse' Arcadia een letterlijk hoogtepunt.

De makers waren verzameld, de pers ook. In Sophia's, de nieuwe tent in het oude Aegon-gebouw bij het Leeuwarder station. Iedereen werd bijgepraat over de plannen voor Arcadia, de 'cultuurhonderddaagse' die zich tussen 6 mei en 14 augustus gaat afspelen. In Leeuwarden, de culturele hoofdstad van 2018, en ook royaal elders in de provincie.

„Hoe geven we dit Fryslân, deze mooie provincie, door aan de generaties die na ons komen?” Zo formuleerde artistiek leider Sjoerd Bootsma de missie van Arcadia. En: „Handelen naar de dingen die we dromen.”

Jannie Elzinga (17) en Oane Marten van der Veen (16) uit Drachten zijn van die aanstormende generatie. Heel toepasselijk dus dat zij aan het woord kwamen in deze presentatie, en wel wegens het programma-onderdeel *Broei*, dat uitdrukke-

lijk gaat om makers die in deze eeuw zijn geboren.

Hun project, straks in de Sluisfabriek in hun woonplaats, gaat *Ode* heten en is precies dat. Een ode aan gewone mensen, aan ieder mens dus, en aan wat die te melden heeft. „Wat wij willen vertellen is dat normaal al raar genoeg is. En elk detail is het onthouden waard.” Dus die verhalen worden straks vertaald in een multidisciplinaire voorstelling, waarin zoveel mogelijk details worden omgezet in muziek, in dans en zelfs in beeldende kunst, door ter plekke improviserende schilders. En daar mag het publiek dan weer op reageren.

Ambities te over, dus. Artistiek leider Tamara Schoppert wist te melden dat er niet minder dan veertig aanmeldingen waren voor *Broei* en dat daar vijftien projecten zijn uitgekomen, vaak rond het thema 'Mag ik mezelf zijn?'. Allemaal jongeren, allemaal uit Friesland. Een mooi contrast met de grote, internationale kunstenaars die in het uitiem arcadische landschap van Oranjewoud aan de slag gaan en zo ook iets over de soms beladen geschiedenis van landschap en wereld zeggen.

Artistiek leider Hans den Hartog Jager van *Paradys* noemde er een paar: Diana Scherer, die drie jurken maakt voor de drie Nassau-vrouwen die aan de wieg stonden van dit parklandschap – gemaakt van graswortels. Mercedes Azpilicueta, die een enorm wandkleed maakt. En Charles Avery, die zijn eigen sprookjeswereld schept in een oude tuinmanswoning.

Zo gingen we in vogelvlucht door het zeer uitgebreide programma, terwijl het reuzenrad naast het gebouw, speciaal neergezet voor deze programmapresentatie, alvast proefdraaide. Bij de lunch – tomaatsoep, kroket op brood, royaal opgetaste carpaccio – bleken de aanwezigen zeer tevreden, en niet alleen over wat er op het bord lag. „In deze stad durf ik wel te wonen”, zei Hein de Graaf, zelf initiatiefnemer van *community*-project De Baren.

Cultuurgedeputeerde Sietske Poepjes zette uiteindelijk het reuzenrad in werking, maar had niet de moed om zelf in zo'n gondel te gaan zitten. Blij was ze wel. „Ik fyn dit in hiel sterk programma. Sterker as yn 2018.”

arcadia.fr

Mirthe van der Meer (3) was een van de eersten die een rondje mochten maken in het reuzenrad in Leeuwarden.

FOTO HOGE NOORDEN/JAAP SCHAAF

Het Pauperparadijs gaat definitief niet door

VEENHUIZEN Stichting Pauperparadijs, de gemeente Noordenveld en de provincie Drenthe hebben deze week in gezamenlijk overleg geconstateerd dat het niet haalbaar is komende zomer een reprise van Het Pauperparadijs te spelen.

Struikelblok is stikstof. De plaats van handeling, het Gevangenis­museum in Veenhuizen, ligt vlak bij Natura 2000-gebied Drents-Friese Wold. Extra uitstoot van stikstof moet daar vermeden worden. Weliswaar leidt een theatervoorstelling nauwelijks tot uitstoot, maar er komen wel

mensen op af met auto's die wel uitstoten. Bovendien zijn aggregaten nodig.

En hoewel boer Bart Janssen aanbod zijn stikstofrechten te verleen, acht Stichting Pauperparadijs het niet mogelijk om de productie dit jaar te realiseren. Een zorgvuldige vergunningverlening en het tijd­pad dat daarbij hoort, voor onder andere inspraak, maken volgens de organisatoren te veel zaken in de vergunningverlening onzeker. 'Er is simpelweg geen tijd meer om alles op tijd gereed te krijgen, ook al is tot het allerlaatste moment gewacht.'

Metsers legt werk voorlopig neer

AMSTERDAM Hugo Metsers legt zijn werkzaamheden bij de door hem opgerichte acteursopleiding faam voorlopig neer. Meerdere oud-studenten van de opleiding zeiden in een artikel van *de Volkskrant* dat de acteur en docent over grenzen ging en dat ze zich onveilig voelden. 'Vanwege de huidige onrust in alle media en om de lessen in alle rust doorgang te kunnen laten vinden, schorten we al mijn lesactiviteiten per direct op tot nadere orde', aldus Metsers in een verklaring op de website van faam. De oud-studenten beweerden onder meer dat ze bij het vak Functioneel Naakt verder moesten gaan dan ze wilden.

‘Kathedraal’ van Jopie aangepakt

In het jaar dat Jopie Huisman honderd zou zijn geworden, is de ‘kathedraal’ voor zijn kunst grondig onder handen genomen. „Het oorspronkelijke ontwerp komt nu weer veel meer tot z'n recht.”

TEKST GITTE BRUGMAN
FOTO'S NIELS DE VRIES

Voddenboer en schilder Jopie Huisman zou dit jaar zijn honderdste verjaardag hebben gevierd. Ter ere daarvan besloot het bestuur van het naar hem vernoemde museum in Workum dat het tijd was voor een grondige opknappbeurt. „In de loop der jaren waren er allerlei wandjes geplaatst die het oorspronkelijke, open ontwerp hadden aangetast”, vertelt directeur Peter Miedema. Bovendien was het tijd de expositie anders vorm te geven.

DIEFSTAL

Het Jopie Huisman Museum ontstond na een diefstal van drie werken van de schilder. Huisman mocht in 1984 exposeren in Nuenen, waar zijn grote voorbeeld Vincent van Gogh een tijd woonde en werkte. Vijftig werken waren te zien in Galerie Het Weefhuis. De verdwijning van *De drie lotgenoten*, *Merelnest* en *Handschoenen* schokte de kunstenaar zo, dat hij al zijn werk terughaalde en besloot nooit meer te exposeren. In het voorjaar besteedt het museum met een speciale tentoonstelling en een podcast van Simon Heijmans (maker van de podcast *Brand in het landhuis*) aandacht aan de verhalen rond deze diefstal.

Een groep vrienden en bewonderaars wist Jopie op andere gedachten te brengen, en het idee voor een eigen museum was geboren. Dat kwam er in 1986 in zijn geboorteplaats Workum. Het museum huurde het monumentale, zeventiende-eeuwse Sleswijckhuys van Vereniging Hendrick de Keyser. Dit bleek al snel te klein voor de oplopende bezoekersaantallen. In 1992 werd besloten aan de overkant van het Noard een nieuw museum te bouwen op de plek van het voormalige gebouw van de School met den Bijbel. Jopie noemde dit de kathedraal voor zijn kunst.

OUDIJZER

De architecten van de nieuwbouw, Wouda en Van der Schaaf, verwezen met hun sobere stijl en cortenstalen elementen naar Huismans handel in oudijzer. Ze kregen in 2000 de opdracht om twee aangekochte buurpanden bij het museum te betrekken, en richtten die in als de schuur van Jopies boerderij in Herbayum.

In de loop van de jaren werd een

In een kabinet is ruimte voor het kunstenaarschap van Jopie, zijn voorbeelden en zijn media-optredens.

filmzaal gecreëerd door een deel van de ruimte af te schermen, en waren er in de expositieruimte ook tussenwandjes geplaatst om meer werk te kunnen tonen. Koen Vorst en Guus Boudenstein van Studio Public hebben al deze wanden verwijderd. Het museum is nu weer in originele, symmetrische vorm teruggebracht, met bogen aan beide zijden: Jopies kathedraal.

De balie is verplaatst naar een centraal punt, van waaruit vrijwilligers zicht hebben op de expositieruimtes, de winkel en het restaurant. „Ze hebben nu veel meer contact met bezoekers, zijn echte gastheren en -vrouwen”, vertelt Miedema. Het glazen dak is bekleed, overal is nieu-

‘Hier hangen geen schilderijen, maar verhalen’

we verlichting aangebracht en achter in het centrale deel is een nieuwe filmruimte gerealiseerd. Er is nieuw meubilair ontworpen, de winkel is een stuk overzichtelijker en uitgebreider.

DOORBRAAK

In het museumcafé is de zolder van Jopie nagebouwd met daarop spullen die hem inspireerden, zoals oude kledingstukken, potten, pannen en

gereedschap. Vanuit dit vertrek is een verbinding gemaakt met het naastgelegen café restaurant Folkerts dat voortaan de horeca verzorgt. „’s Avonds kunnen wij een deur sluiten, maar laten we het licht in het voorste gedeelte branden. Dan hebben gasten van Folkerts zicht op het museum.” Miedema verwacht dat beide partijen hiervan profiteren.

Voor de hele ingreep was een budget van 425.000 euro nodig, dat door gemeente, provincie, landelijke en Friese fondsen én de Vriendenvereniging van het museum bijeen is gebracht. Ook de Zwitserse verzamelaar Frederik Paulsen deed een duit in het zakje. Huismans zoon Pepy

was nauw bij de veranderingen betrokken, en ‘heel trots’ na de presentatie van de plannen in Leiden, waar Studio Public net een nieuwe vleugel had ontworpen. „Een maand later is hij overleden.”

DRIE THEMA'S

De nieuwe expositie is ontworpen en samengesteld door Annemieke Schors, die vaker tijdelijke exposities voor het museum maakte. Aan de rechterwand in het centrale deel hangen portretten van familieleden. De vaste tentoonstelling is ingericht naar drie thema's die Jopies werk bepalen: natuur, duurzaamheid en mededogen. Elk thema heeft zijn eigen kleur meegekregen: gedekte tinten rood, groen en blauw. Verder is er een kabinet gewijd aan Jopies kunstenaarschap, met zelfportretten, inspiratiebronnen en media-optredens.

Educatied medewerker Afke Hepkema ontwikkelde een Jopies Schetsboek met etui, waarmee kinderen het museum in mogen om zelf aan de slag te gaan. En „we hebben veel nieuw beeld- en geluidsmateriaal gevonden bij het Instituut Beeld en Geluid”, vertelt Miedema. Daarmee is de expositie verrijkt. Bovendien ontvangt elke bezoeker bij binnenkomst een podcatcher, waarmee hij fragmenten (met de stemmen van Jopie en Eelke Lok) kan beluisteren. Voor kinderen heeft Theater Snater uit IJlst een kinder-audiotour gemaakt, met veel geluidseffecten. Miedema: „Jopie kon dingen zelf heel mooi verwoorden, dat geeft echt diepgang en intimiteit. We zeggen altijd: hier hangen geen schilderijen, maar verhalen.”

Workum - Jopie Huisman Museum: het Noard 62, ma t/m zo 11-17 uur, www.jopiehuismanmuseum.nl

In de ‘familiegalerij’ portretten die Jopie maakte van zijn ouders.